

I periodični izvještaj
01.01 – 30.04.2009.

Na osnovu monitoringa stanja ljudskih prava u Crnoj Gori, koji Inicijativa mladih za ljudska prava (YIHR) sprovodi u zadnje tri godine, kao posebno problematične oblasti, identifikovane su oblasti policijske torture i politički motivisanog nasilja. Stoga je fokus monitoringa u zadnje dvije godine, upravo na ove dvije oblasti.

Istraživanje i monitoring sprovodi četvoročalni tim YIHR istraživača, uz višestruku pomoć Švedskog helsinskog komiteta i regionalne kancelarije YIHR-a. Prvi periodični izvještaj se odnosi na period od 1. januara do 30. aprila. U svom radu koristili smo metode istraživanja na terenu, SOS telefona, press klipinga i intervjua.

I Policijska tortura

Inicijativa je u prva četiri mjeseca 2009. godine registrovala četiri slučaja u kojima su se građani žalili na postupanja pojedinih policijskih službenika. Optužbe ovih građana se mogu podvesti pod definiciju "torture" koju propisuje Konvencija protiv mučenja i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih kazni ili postupaka. Pod tim se podrazumijeva namjerno nanošenje tjelesnih povreda, fizička i psihička tortura kako bi se iznudilo priznanje ili informacija, izvršio pritisak ili zastrašilo po bilo kom osnovu. Mučenje nije dozvoljeno ni pod kojim uslovima, pa ni u ratnom stanju, prijetnji ratom ili političkoj nestabilnosti države.

Istraživači Inicijative su pripremajući ovaj izvještaj, realizovali i istraživanje o percepciji ljudskih prava i torturi među građanima romske nacionalnosti u Podgorici i Nikšiću. Intervjuisano je 40 Roma. Rezultati istraživanja govore da njih 36 smatra da policija ima pravo da upotrijebi fizičku silu, kao kaznu ili preventivnu mjeru, ukoliko je neko počinio neko krivično djelo. Preostala tri odgovora su bila da policija nema to pravo i jedan koji ne zna da li policija ima pravo da upotrebu sile u takvim situacijama. Od intervjuisanih 31, takve postupke policije ne bi prijavio, a razlog za to jeste što takve postupke policije smatraju opravdanim. Njih 34 je kazalo istraživačima YIHR-a da znaju ili su čuli da je policija tukla druge članove romske zajednice i to najviše da bi iznudili priznanje zbog počinjenih krađa.

Opis registrovanih slučajeva:

16.03. – Nebojša Redžić iz Podgorice, novinar „Glasa Amerike“, prijavio je Inicijativi incident koji se dogodio u vili „Gorica“ na susretu premijera Crne Gore i Italije. Redžić je istraživaču Inicijative ispričao da ga je policijski službenik, za kojeg je kasnije saznao da se zove Mirko Banović, na vrlo grub način izgurao iz prostorije u kojoj su se susreli premijeri i u kojoj su bili svi drugi novinari. Takođe, Redžić je istakao da mu je tom prilikom policijski službenik uputio nekoliko psovki i da je on isprovociran time, uzvratio i opsovao tog policijskog službenika. Nakon toga Redžiću je naređeno da mora napustiti prostorije Vile. Zatim je jedan službenik protokola došao, izrazio žaljenje na tome šta se desilo i da se može vratiti i nastaviti sa snimanjem.

Redžić je kazao da neće podnositi krivičnu prijavu protiv navedenog policijskog službenika iz razloga što nema povjerenja u institucije. YIHR nema informaciju da li je Odjeljenje za unutrašnju kontrolu i primjenu ovlašćenja istraživalo ovaj slučaj i koji su rezultati tog istraživanja. Dnevne novine „Vijesti“ su 18.03. prenijele informaciju da je direktor Uprave policije Veselin Veljović kazao da je upoznat sa incidentom i da će slučaj ispitati.

YIHR u svom monitoringu već ima registrovane pritužbe na policajca Mirka Banovića.

28.03. – Rijad Nuhodžić iz Bijelog Polja kazao je da su ga mojkovački policajci pretukli u namjeri da od njega iznude priznanje. Nuhodžićeve tvrdnje prenijele su dnevne novine „DAN“ i „Vijesti“ 30. marta. Nuhodžić je istakao da ga je bjelopoljska policija predala mojkovačkoj, koja ga je potraživala zbog sumnje da je počinio krivično djelo krađe. On je ispričao da su ga policajci tukli na putu ka mojkovačkoj policiji, ali i u prostorijama policije. Nuhodžić je nekoliko puta gubio svijest. Na kraju je uz pratnju svoga oca otišao u bjelopoljsku bolnicu na ukazivanje medicinske pomoći.

Inicijativa nema saznanja da li je Nuhodžić podnosio nadležnom državnom tužiocu krivičnu prijavu protiv policijskih službenika. Gore pomenute dnevne novine su prenijele informaciju da će Unutrašnja kontrola sprovesti istražne radnje u konkretnom slučaju.

02.04. –Gordanu Jeknić, iz Nikšića, pretukli su pripadnici interventnog sastava policije, nanijevši joj povrede glave, stomaka i vratnog dijela. Jeknićka je vlasnica ugostiteljskog objekta „Kontesa“ u kom je i došlo do incidenta. Službenici policije su intervenisali po prijavi da iz kafića „Kontesa“ dopire preglasna muzika. Zatim je došlo do incidenta između pripadnika policije i vlasnice Jeknić. Po riječima Jeknićke dva policijska službenika su je tukla po glavi i stomaku pesnicama i nogama. U tome su ih prekinuli druga dva policijska službenika. Jeknićka je najavila podnošenje tužbe protiv policijskih službenika. Uprava policije je jednom policijskom službeniku dala otkaz jer je prekršio policijski kodeks i Zakon o državnim službenicima i namještenicima. Ove informacije prenijele su dnevne novine „DAN“ i „Vijesti“ 05. aprila.

08.04. – T.Đ. koja je uhapšena zbog posjedovanja heroína, prijavila je da se policijski službenik M.V. prema njoj, dok se nalazila u pritvoru, ponašao na nedostojanstven način dirajući je po intimnim djelovima tijela. Podgorička policija je saslušala osumnjičenog policijskog službenika i donijela mu rješenje o pritvoru. Policija je protiv policijskog službenika podnijela krivičnu prijavu. Sljedećeg dana istražni sudija Osnovnog suda u Podgorici je nakon saslušanja ukinuo pritvor policijskom službeniku M.V. i u daljem postupku će se braniti sa slobode. Informacije o ovom incidentu prenijele su dnevne novine „DAN“ i „Vijesti“ 10. i 11. aprila.

Ostaje nejasno kako novoinstalirana oprema za video nadzor u prostorijama za pritvor, nije snimila sporni događaja kako bi se nesumnjivo utvrdilo činjenično stanje u ovom slučaju.

II Politički motivisano nasilje

Inicijativa je u prva četiri mjeseca registrovala pet slučajeva političkog nasilja. Kako je u proteklom periodu bila organizovana izborna kampanja, stiče se zaključak da je u Crnoj Gori sve manje politički motivisanih napada i prijetnji. Ipak svaki prijavljeni slučaj se mora istražiti i propisno sankcionisati, imajući u vidu da se nalazimo pred ključnim koracima ka evropskim i atlantskim integracijama, naše institucije imaju obavezu da se maksimalno posvete rješavanju svih slučajeva, kako ovih u 2009. godini, tako i onih iz prethodnih godina. YIHR poziva sve aktere da se uzdrže od izjava koje mogu produbljivati ili podsticati politički motivisano nasilje.

Opis registrovanih slučajeva:

18.03. – Dnevne novine „Vijesti“ su prenijele izjavu direktora Uprave policije Veselina Veljovića sa konferencije za štampu održane 17. marta. Na toj konferenciji Veljović je iznio rezultate Uprave policije u borbi protiv organizovanog kriminala i korupcije. Tom prilikom je kazao da postoje NVO i političke partije koje prikazuju nerealnu sliku u ovoj oblasti. „Riječ je o navodno „stručnim“ komentarima izrečenim po instrukcijama i sa ciljem da se nanese šteta državi i građanima, pri čemu se koruptivnom ponašanju daju nerealne dimenzije. To je pokušaj lične afirmacije i obezbjeđivanja finansijskih i donatorskih sredstava na relativno lak način i bez konkretnih rezultata“ prenose „Vijesti“ 18. marta. Veljović nije argumentovao i konkretizovao ove svoje tvrdnje.

Vanja Čalović, izvršna direktorica MANS-a, saopštila je da ove izjave Veljovića doživljava kao pritisak i zastrašivanje onog dijela društva koje nastoji da ukaže na korupciju i organizovani kriminal uz ocjenu da je lakše da se policija bavi MANS-om nego kriminalcima. Ona je ocijenila da je NVO sektor ovim optužen za špijunažu.

26.03. – Profesor na Fakultetu političkih nauka Milan Popović, prijavio je Inicijativi da je dobio pismo uvredljive i prijeteće sadržine kao odgovor na njegov tekst koji je izašao u dnevnim novinama „Vijesti“ 23. marta 2009. godine. Popović je istraživaču Inicijative kazao da je pismo dobio tri dana nakon objave teksta u novinama, a ujedno i tri dana prije izbora, što smatra jako interesantim i intrigantim. Popović smatra da i dostavljanje poziva od tužilaštva u vezi istog teksta takođe predstavlja pritisak na njega. Dana 25. februara 2009. godine, oko 15.30 časova, prekinuto mu je predavanje od strane poštara DHL-a, kako bi mu se predao sudski poziv radi obrazloženja indicija o organizovanom kriminalu, koje je iznio u tom tekstu. On prekid njegovog predavanja i nestrpljivost poštara da sačeka pauzu između predavanja, koja je usledila oko 15 minuta nakon prekida, kako bi mu predao poziv, smatra kao nepoštovanje njegovog identita, ali takođe smatra da je malo vjerovatno da je bila u pitanju greška povodom tog čina. Na novinarsko pitanje da li će tužiti Popovića zbog iznijetih indicija premijer Đukanović je odgovorio „ima profesor dosta svojih muka“, što Popović smatra kao vrstu prijetnje i podsticaj za prijeteće pismo. Popović smatra da je to, najvjerovatnije, čin nekog sljedbenika, a ne narudžba s vrha. Ukoliko bi uslijedilo izvinjenje od premijera, smatra da bi na takav način premijer pokazao da nema ništa sa pismom. Profesor Popović nije obavijestio državne organe povodom prijetećeg pisma koje je primio, jer je zaključio da to nema nikakve svrhe i da to ne igra nikakvu

ulogu, na osnovu prijetodnih slučajeva koji su se ticali njega i nekih drugih osoba. Ovo je drugo prijeteće pismo koje je Milan Popović dobio, o čemu je YIHR već izvijestila.

02.04. – I u 2009. godini se nastavljaju pritisci na Slobodana Pejovića, koji je svjedočio o deportaciji Muslimana 1992. godine. Nepoznati počinioci su bijelom bojom išarali njegov automobil. Pejoviću je i ranije u više navrata oštećen automobil. Inicijativa je te slučajeve opisivala u svojim izvještajima.

Pejović je kazao da sadašnji napad na njegov automobil je motivisan njegovom izjavom kod specijalnog državnog tužioca o zločinima na planini Orjen kod Herceg Novog. „Ovo je samo opomena za nešto mnogo opasnije što bi moglo da mi se desi“ kazao je Pejović za dnevne novine „Vijesti“ 03. aprila. Hercegovska policija je izvršila uviđaj i istraga je u toku.

06.04. – Tokom predizborne kampanje Aila Šoškić, nastavnica u O.Š. „Dragiša Ivanović“, optužila je direktora te škole, Nika Raičevića da je vršio politički pritisak na zaposlene kako bi glasali za Demokratsku partiju socijalista (DPS). Šoškićeva je podnijela dvije tužbe protiv Raičevića jednu za uvredu i klevetu a drugu za nadoknadu nematerijalne štete. Osnovni sud u Podgorici procesuirao je tužbu Šoškićeve protiv Raičevića.

07.04. – Boris Pejović, bivši fotoreporter dnevnih novina „Repulika“, kažnjen je 500 eura, jer je po mišljenju Prekršajnog suda, prošle godine ometao rad policijskih službenika koji su intervenisali prilikom štrajka radnika firme „Ritam trejda“. U rješenju suda se navodi da Pejović kaznu može zamijeniti i zatvorom od 19 dana. Pejović je istraživaču Inicijative kazao da neće kaznu platiti i da će radije ići u zatvor. Pejović je istakao da sud nije uvažio to što je Savjet za građansku kontrolu rada policije utvrdio da su policijski službenici u konkretnom slučaju prekoračili službena ovlašćenja, ali ni druge dokaze koje je Pejović podnio kao što je televizijski snimak na kom se vidi događaj od toga dana. Pejović je najavio žalbu na ovo rješenje suda. U izvještaju Inicijative od 2008. godine opisan je incident između fotoreportera Pejovića i policije.

III Zaključci i preporuke

- YIHR izražava zadovoljstvo značajnim smanjenjem broja slučajeva policijske torture i politički motivisanog nasilja u Crnoj Gori. Nakon 2008. godine u kojoj je broj slučajeva torture bio za više od 100% veći u odnosu na 2007. godinu, tačnije ukupno 54 slučaja, od početka 2009. registrovano je značajno smanjenje slučajeva policijske torture. Razloge treba tražiti u sjedinici Komiteta UN za sprječavanje torture posvećene stanju u Crnoj Gori, na kojem je delagacija Crne Gore, doživjela velike kritike. Nakon toga Vlada Crne Gore je usvojila niz mjera za sprječavanje torture. YIHR je tada organizovala čitavu kampanju, koja je uključila brojne organizacije, da bi nakon toga, slučajevi policijske torture bili značajno smanjeni.
- Kampanja za prethodne parlamentane izbore je protekla u mnogo mirnijoj atmosferi, sa mnogo manje politički motivisanih incidenata u odnosu na prethodne kampanje.
- Istraživanje YIHR-a u Romskoj zajednici, pokazalo je visok, zabrinjavajući stepen nepoznavanja osnovnih ljudskih prava i sloboda. Postoji velika potreba da se u narednom periodu sprovedu aktivnosti na edukaciji Roma o njihovim pravima u odnosu sa policijskim službenicima, kao i potreba za dodatno fokusiranje na istraživanje policijske torture nad Romima. Uprava policije i druge nadležne državne institucije imaju obavezu da edukacijom povećaju stepen svijesti Roma o njihovim pravima i slobodama i načinima njihove zaštite.
- Svaki prijavljeni slučaj neophodno je istražiti od strane nadležnih institucija i shodno počinjenom prekoručenju sudski sankcionisati. Na žalost, u najvećem broju prijavljenih slučajeva do sada, to se nije desilo. Sudsko sankcionisanje slučajeva u kojima se utvrdi da je počinjena tortura i politički motivisani napadi i pritisci, su osnovna garancija da se u budućnosti ovi slučajevi neće dešavati ili da će se svesti na najmanju moguću mjeru.
- Žrtve i svi pojedinci koji imaju prigovore na djelovanje pripadnika policije ili njihovih političkih protivnika, o svim događajima moraju obavijestiti nadležne institucije. Odbijanje podnošenja žalbi i tužbi, zbog nepovjerenja u institucije sistema, sprječava mogućnost poboljšanja njihovog rada, zasnovanog na pritužbama i konkretnim primjerima i dovodi do nekažnjivosti.
- YIHR izražava zabrinutost povodom slučajeva objavljivanja imena osumnjičenih da su počinili određena krivična djela, kao što je slučaj u vezi incidenta koji se dogodio u policijskom pritvoru između policijskog službenika i pritvorenice, u kojem se na najgrublji način krši institut pretpostavljene nevinosti. YIHR poziva medije da poštuju ovaj institut, a Upravu policije da zaštiti informacije u budućim aktivnostima.
- I dalje se nastavlja neprihvatljivo ponašanje pojedinih službenika policije prema novinarima. Ovakvo ponašanje pojedinih službenika Uprava policije mora sankcionisati i spriječiti i uložiti dodatne napore na stvaranju profesionalnog odnosa sa medijima, koji je na rukovodećem nivou na veoma visokom nivou.
- YIHR pozdravlja odluku Uprave policije da policijskom službeniku uruči otkaz, zbog prekoračenja upotrebe sile nad Gordanom Jeknić, i poziva da u svim sličnim situacijama uradi isto.
- YIHR poziva direktora Uprave policije i sve druge institucije i pojedince u njima da rad NVO-a prihvate na bazi saradnje i uzajamnog povjerenja u zajedničkom cilju demokratizacije Crne Gore i da

se u daljem obraćanju javnosti uzdrže od davanja drugačijih ocjena koje mogu produbiti jaz i podsticati na nerazumijevanje.

- Postoji velika potreba za hitnim mjerama na zaštiti svjedoka u procesima koji se vode pred domaćim sudovima za ratne zločine. Pozivamo da nadležni otkriju napadače na imovinu Slobodana Pejovića i da ih sankcionišu.
- Incident u predizbornoj kampanji u vezi političkog pritiska od strane direktora Osnovne škole „Dragiša Ivanović“ nad svojim zaposlenim, nadležni moraju istražiti i ukoliko se utvrdi istinitost optužbi sudski sankcionisati.